

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Библиотека
МОНОГРАФИЈЕ

ВУКАШИН СТАНОЈЛОВИЋ

ПРАВО ПЛОДОУЖИВАЊА
И *CAUTIO USUFRUCTUARIA*
У КЛАСИЧНОМ РИМСКОМ
ПРАВУ

БЕОГРАД • 2026

Букашин Станојловић
ПРАВО ПЛОДОУЖИВАЊА И CAUTIO USUFRUCTUARIA
У КЛАСИЧНОМ РИМСКОМ ПРАВУ

Издавач

Универзитет у Београду – Правни факултет
Центар за издаваштво

За издавача

Проф. др Бојан Милисављевић, декан

Управник Центра за издаваштво

Проф. др Душан В. Поповић

Рецензенти

проф. др Томислав Карловић,
редовни професор Правног факултета Свеучилишта у Загребу
проф. др Андреја Катанчевић,
редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду
проф. др Мирјана Мишкић,
ванредни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци
проф. др Милош Вукотић,
ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду

© Универзитет у Београду – Правни факултет, 2026

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може бити репродукован, пре-
снимаван или преношен било којим средством – електронским, механичким,
копирањем, снимањем, или на било који други начин без претходне сагла-
сности аутора и издавача.

www.ius.bg.ac.rs

*Родиџељима,
Невени и Небојши*

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	11
ПРЕДГОВОР	13
УВОД	15
1.1. Предмет и циљ	15
1.2. Полазне хипотезе.....	18
1.3. Методи	22
Глава I	
ПРАВО ПЛОДОУЖИВАЊА У ПРЕТКЛАСИЧНОМ ПРАВУ – ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ И ПОСТАВКА ИНСТИТУТА	25
1.1. Право плодоуживања из визуре републиканских писаца и правника.....	26
1.1.1. Тит Макције Плаут	26
1.1.2. Марко Порције Катон Старији	31
1.1.3. Маније Манилије.....	34
1.1.4. Марко Јуније Брут.....	35
1.1.5. Публије Муције Сцевола.....	42
1.1.6. Квинт Муције Сцевола	44
1.1.7. Марко Тулије Цицерон	47
1.1.7.1. <i>Pro Aulus Caecina</i>	47
1.1.7.2. <i>De Finibus bonorum et malorum</i>	52
1.1.7.3. <i>Topica</i>	53
1.1.8. Гај Аквилије Гал.....	55
1.1.9. Гај Елије Гал.....	57
1.1.10. Публије Алфен Вар.....	59
1.1.11. Гај Требације Теста	62
1.1.12. Текстови непознатих републиканских правника.....	68
1.2. Основи права плодоуживања у светлу преткласичних извора	76
Глава II	
ПОРЕКЛО И ПРАВНА ПРИРОДА ПЛОДОУЖИВАЊА.....	95
1.1. Преглед теорија о пореклу права плодоуживања.....	95

1.1.1. Теорија о грчком пореклу права плодоуживања	96
1.1.2. Право плодоуживања и <i>ager publicus</i>	100
1.1.3. <i>Ususfructus et communitio</i>	106
1.2. Преглед теорија о правној природи плодоуживања	108
1.2.1. Право плодоуживања као <i>pars fundi/pars dominii</i>	109
1.2.2. Право плодоуживања као <i>merum ius</i>	117
1.2.3. Плодоуживање као облигационо право	120
1.2.4. Плодоуживање и службености	121
1.2.5. Плодоуживање као <i>њривремена својина</i>	128
1.3. ПОКУШАЈ ТЕОРИЈЕ	129
1.3.1. Брак без мануса	130
1.3.1.1. Уводне напомене	130
1.3.1.2. <i>Usu et trinoctio abesse</i>	132
1.3.1.3. Дејство брака без мануса и право плодоуживања	135
1.3.2. Легат	139
1.3.2.1. Уводне напомене	139
1.3.2.2. <i>Ususfructus legatus</i>	143
1.3.2.2.1. Дејство легата плодоуживања	143
1.3.2.2.2. Неке особине легата плодоуживања	147
1.3.3. Правна природа плодоуживања	154
1.3.3.1. Класична јуриспруденција и право плодоуживања	157
1.3.3.1.1. Марко Антистије Лабен	157
1.3.3.1.2. Гај	159
1.3.3.1.3. Салвије Јулијан	164
1.3.3.1.4. Секст Помпоније	170
1.3.3.1.5. Емилије Папинијан	173
1.3.3.1.6. Јулије Павле	174
1.3.3.1.7. Домиције Улпијан	176
1.3.3.2. Павле и дефиниција права плодоуживања	178
1.3.4. Закључна запажања	180
Глава III	
ПРАВА ПЛОДОУЖИВАОЦА	189
1.1. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПЛОДОУЖИВАОЦА	189
1.2. ПРАВНА ОВЛАШЋЕЊА ПЛОДОУЖИВАОЦА	190
1.2.1. Право на фактичку власт – <i>ius possidendi</i>	190
1.2.1.1. Интердиктна заштита плодоуживаоца	196

1.2.2. Право коришћења послужне ствари – <i>ius utendi</i>	200
1.2.2.1. Обим права коришћења послужне ствари	202
1.2.2.1.1. <i>Ususfructus et instrumentum fundi</i>	210
1.2.2.1.2. <i>Ususfructus fundi vacui et ius aedificandi</i>	215
1.2.2.1.3. <i>Ususfructus fundi et ius fodiendi</i>	218
1.2.3. Право прибирања плодова – <i>ius fruendi</i>	221
1.2.3.1. Обим плодова	223
1.2.3.1.1. <i>Ususfructus silvae et arborum</i>	224
1.2.3.1.2. <i>Ususfructus pecoris, gregis et equile</i>	229
1.2.3.1.3. <i>Ususfructus venationum, aucupiorum et piscationum</i>	238
1.2.3.2. Моменат и начин стицања плодова	240
1.2.4. Располагање правом плодуживања	249
1.2.4.1. Уступање вршења права плодуживања	252
1.2.4.2. Конституисање закупа на послужној ствари	254
1.2.4.3. Залагање плодуживања	256
1.2.5. Право на прираштај ствари	258
Глава IV	
ОБАВЕЗЕ ПЛОДОУЖИВАОЦА И <i>CAUTIO USUFRUCTUARIA</i>	261
1.1. Настанак и еволуција <i>cautio usufructuaria</i>	261
1.2. Разлози за увођење <i>cautio usufructuaria</i>	279
1.3. Правна природа <i>cautio usufructuaria</i>	287
1.4. Садржина <i>cautio usufructuaria</i>	289
1.4.1. Обавеза очувања супстанце ствари	289
1.4.2. Обавеза очувања намене ствари	292
1.4.3. Обавеза понашања као поштен и праведан човек (<i>bonus vir</i>)	297
1.4.3.1. <i>Arbitrium boni viri et bonus vir</i>	298
1.4.3.2. Катон, <i>arbitrium boni viri</i> и <i>bonus vir</i>	299
1.4.3.3. Цицерон и <i>bonus vir</i>	302
1.4.3.4. Однос преткласичне и класичне јуриспруденције према појму <i>bonus vir</i>	310
1.4.3.4.1. <i>Emptio venditio</i>	310
1.4.3.4.2. <i>Locatio conductio operis</i>	313
1.4.3.4.3. <i>Societas</i>	314
1.4.3.4.4. <i>Mandatum</i>	318
1.4.3.5. <i>Bonus vir</i> и право плодуживања.	320
1.4.3.6. Павле и конкретизација плодуживаоачеве одговорности	326

1.4.4. Обавеза давања јемца	330
1.4.5. Обавеза накнаде трошкова и одржавања ствари	331
1.4.6. Обавеза враћања ствари	336
1.5. Обавеза трпљења права власника и трећих лица	342
Глава V	
ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ВЛАСНИКА	345
1.1. Правни положај власника	345
1.2. Правна овлашћења власника	346
1.2.1. Право располагања ствари – <i>ius abutendi</i>	352
1.2.2. Право на ванредне плодове	355
1.2.3. Право вршења надзора	358
1.2.4. Право на повраћај послужне ствари	359
1.3. Обавезе власника	360
1.3.1. Обавеза предаје и омогућавања употребе послужне ствари	361
1.3.2. Обавеза накнаде ванредних трошкова	372
1.3.3. Обавеза уздржавања	373
ЗАКЉУЧАК	377
ИНДЕКС ИЗВОРА	381
Правни извори	381
Ванправни извори	386
ЛИТЕРАТУРА	389